

НАПРЯМ 3. ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА

Алексєнко-Лемовська Л. В.,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова*

СУЧАСНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Стратегічні орієнтири вищої освіти України передбачають модернізацію національної системи вищої педагогічної освіти, яка має бути максимально цілеспрямованою на якість результатів професійної підготовки майбутнього вихователя на всіх етапах безперервної педагогічної освіти, починаючи з вихователя – початківця.

Проблема фахової підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти тісно пов'язана з розвитком педагогічної науки. В сучасних умовах її вивчають у процесі дослідження змісту і структури педагогічної діяльності, особистості вихователя; виявляють шляхи вдосконалення освітнього процесу при вивченні дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Питання фахової підготовки майбутнього вихователя, його готовності до здійснення професійно-педагогічної діяльності в закладах дошкільної освіти розглядаються у наукових працях Л. В. Артемової, Г. В. Беленької, А. М. Богуш, О. Л. Богиніч, Н. В. Гавриш, Н. В. Горбунової, Е. Е. Карпової, О. Л. Кононко, Т. І. Поніманської, Т. Танько.

Підготовка майбутніх педагогів у вищих навчальних закладах ґрунтується на двох, пов'язаних між собою, напрямках: оптимізація якості навчання (опанування великим обсягом знань: фундаментальних, базових і спеціальних, професійно значущих; розвиток умінь, навичок; формування духовності, рис характеру, властивостей особистості); підвищення ефективності виховного процесу (використання традиційних і інноваційних форм навчання) [1].

Проблема створення нової теоретико-методологічної бази ґрунтується на проведенні сучасних освітніх реформ, зокрема в дошкільній освіті. Це сприяє обґрунтуванню професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти з точки зору різних філософських підходів, які є методологічною основою підготовки: гуманістичний, особистісний, компетентнісний, системний, діяльнісний, середовищний, аксіологічний, культурологічний, антропологічний, синергетичний, етнопедагогічний. Ці підходи є ключовими для розроблення нової

парадигми освіти, тому доречно вважати, що професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти ґрунтується на парадигмі особистісно орієнтованого навчання.

Значна увага у зв'язку з цим надається особистісно зорієнтованій освіті як особливому засобу розкриття сутнісних сил людини, її здібностей, отримання свого місця в просторі культури. На сучасному етапі з'являються наукові дослідження, в яких розкриваються шляхи особистісно орієнтованого навчання студентів, що дозволить забезпечити якість дошкільної освіти.

Особистісно орієнтована модель дошкільної освіти передбачає: систематичне вивчення педагогами вікових та індивідуальних особливостей розвитку дітей дошкільного віку; створення специфічної, індивідуально-орієнтованої системи навчання й виховання дошкільників.

Особистісно орієнтована діяльність майбутнього педагога закладу дошкільної освіти становить: усвідомлення майбутнім вихователем своєї ролі у формуванні особистості дитини, здатності розуміти дитину; здійснення кваліфікованої професійної педагогічної взаємодії дорослого й дитини на принципах співробітництва й співтворчості у формах і видах діяльності, які є специфічними для дошкільника; вміння оцінювати рівень розвитку, вихованості й навченості дитини й адаптивності виховного й освітнього процесу до її індивідуальних особливостей; проектування розвитку особистості кожної дитини й колективу в цілому, прогнозування результативності означеної діяльності; дослідницький підхід до дитини, який спрямовано на вивчення її особистостей і пошук оптимальних шляхів її розвитку й саморозвитку; внесення коректив в організацію педагогічного процесу залежно від умов, що склалися; творчий підхід до своєї діяльності (розроблення й вирішення проблемних ситуацій, постановка творчих завдань).

Успіх діяльності освітніх закладів, зокрема дошкільних, залежить від рівня фахової компетентності та професійної майстерності педагогічного колективу. Роботу вчених спрямовано на оновлення не тільки змісту підготовки кадрів для дошкільної освіти, а й на урізноманітнення форм і методів викладання педагогічних дисциплін у вищих педагогічних закладах. Удосконалення вищої педагогічної школи України вимагає відповідних змін у системі фахової підготовки майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти. На основі аналізу різних підходів до проблеми дослідження, професійну підготовку майбутніх педагогів можна визначити як процес формування у студентів сукупності науково-педагогічних знань, професійно-педагогічних умінь, навичок, а також якостей особистості. Результатом підготовки є готовність майбутніх фахівців у системі дошкільної освіти [3].

У сучасних педагогічних дослідженнях готовність розглядається з позиції системного підходу, який дозволяє отримати знання про неї як цілісний об'єкт, що розвивається. З одного боку, у межах цього підходу готовність розглядається як інтегральне особистісне явище, система якостей особистості, яка забезпечує результативність діяльності спеціаліста, виконання ним визначених функцій, з другого боку – як функціональний стан, який визначає успішність виконання професійних дій.

Визначення змісту освіти пов'язано з розглядом навчального предмета як форми, засобу, компоненту або результату навчальної і професійної діяльності. На основі сучасних досліджень психологічної науки і методичних досліджень учені визнали, що навчальний матеріал потрібно розглядати, спираючись, насамперед, на логіку опанування відповідної діяльності. Розроблений на підставі логіки навчання цільової діяльності, зміст освіти стає методологічним і методичним засобом досягнення проміжної і кінцевої мети підготовки майбутніх спеціалістів.

Згідно з принципом системності потрібно комплексно підходити до визначення змісту підготовки вихователя у вищому навчальному закладі. Зміст кожної дисципліни слід розглядати як органічну частину цілісного змісту всебічної підготовки і спеціаліста певного профілю. Цикл психолого-педагогічних дисциплін у педагогічному закладі інтегрує сукупність усіх тих питань, які можна умовно назвати людинознавчим.

Загальна професійна психолого-педагогічна підготовка виконує важливі соціальні і професійні функції: забезпечує розвиток загальної і професійної культури майбутніх вихователів, педагогічного мислення, професійно значущих якостей. Це системоутворююча основа професійної підготовки педагога будь-якого рівня.

Реалії сучасності висувають перед ученими завдання досліджувати проблему підготовки майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти до застосування загальнонавчальних технологій, які забезпечують практикоорієнтований характер навчання студентів і сприяють підвищенню якості професійної педагогічної освіти.

Теоретична і практична готовність вихователя закладу дошкільної освіти виявляється в узагальненому вмінні педагогічно мислити, складовими якого є: здійснення професійної педагогічної діагностики, ретроспективного аналізу для визначення закономірностей розвитку, уявлення процесу можливого розвитку, формулювання й аналізування педагогічних гіпотез, встановлення наслідків і використання методів екстраполяції педагогічних знань, використання методів мисленнєвого експерименту, моделювання; конструювання педагогічної діяльності в закладі дошкільної освіти з реалізації встановленого прогнозу та управління процесом реалізації кожної дитини окремо, всього дитячого колективу, які є об'єктами прогнозу та процесу здійснення власної педагогічної діяльності.

До актуальних і перспективних проблем професійно-педагогічної підготовки майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу належить підвищення якості освіти.

Фахова, спеціальна і гуманітарна підготовка майбутнього вихователя зумовлює високий рівень його соціальної зрілості, освіченості, культури [2].

Особливої актуальності набуває проблема моніторингу якості педагогічної освіти. Ключовими моментами в моніторингових процедурах є стандартизація (створення стандартів, еталонів), одержання нової інформації у процесі оцінювання явищ і об'єктів. Відповідно до принципу автономії вищих навчальних

закладів, основна відповідальність за забезпечення якості покладається на сам вищий навчальний заклад.

Отже, фахову підготовку студентів до педагогічної діяльності пов'язуємо з формуванням готовності до певного виду педагогічної діяльності, як її кінцевим результатом. Професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти – це процес навчання студентів, набування професійних знань і формування професійних умінь в умовах розвитку і саморозвитку особистості. Проблема оновлення змісту підготовки й перепідготовки вихователя закладу дошкільної освіти на принципах системного, компетентнісного й середовищного підходів передбачає істотні зміни форм, методів і засобів навчально-пізнавальної діяльності студентів. Навчання у вищому навчальному закладі повинно забезпечувати як професійний, так і особистісний розвиток спеціаліста, бути орієнтованим на формування його творчої особистості.

Список використаних джерел:

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук. К.: К.І.С., 2004. 112 с.
2. Мурована Н. Н. Компетентність педагога як важлива умова його професійної діяльності: [методичний посібник] / Н. Н. Мурована. Севастополь: Рибзст, 2006. 24 с.
3. Новий тлумачний словник української мови: у 3 т. Т. 2. К.: АКОНІТ, 2001. 826 с.

Волошина Н. В.,

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри теоретичної та практичної психології
Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

РОЛЬ ПОДВІЙНИХ ДИПЛОМІВ У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

Програми подвійних дипломів в українських вузах спрямовані, з одного боку, на розширення контактів із закордонними вузами з метою покращення надання освітніх послуг, а з другого, – надають можливість майбутнім спеціалістам стати конкурентноспроможними на ринку праці.

Щодо студентів-психологів, ми, перш за все, завважуємо проблему професійного становлення кризового психолога, психолога в рекламній сфері (актуально стосовно теле- та інтернет-реклами, в яких особистість вважається основною ланкою в ланцюгу різноманітних рекламних інструментів), організаційного психолога в системі освіти, тобто проблему, яка ще недостатньо розгля-